

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE SOCIOLOGIE**

**EFFECTUL SITUAȚIEI SOCIO-ECONOMICE ȘI A
CONTEXTULUI CULTURAL ASUPRA FORMĂRII
RELAȚIILOR PARTENERIALE**

REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT

CANDIDAT: Vita Emese

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC: prof. univ. dr. Veres Valér

CLUJ-NAPOCA

2023

Cuprins

I.	INTRODUCERE.....	7
	Enunțarea problemei de cercetare, scopul cercetării.....	7
	Structura tezei	11
II.	CADRUL TEORETIC AL TEMEII DE CERCETARE	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.1.	Formarea familiei în societățile moderne și post-moderne.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.2.	De la relații instituționalizate la individualizare	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.3.	Formarea relațiilor în contextul schimbărilor demografice.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
	Teoria tranziției demografice	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
	Critici ale celei de-a doua teorii a tranziției demografice.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.4.	Individualizarea și formarea relațiilor partenoriale.....	25
	O nouă formă de comportament: uniunea consensuală	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
	Definirea și tipologizarea relațiilor de coabitare.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.5.	Abordări teoretice privind echilibrul rolurilor de gen.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2.6.	Adultismul și formarea familiei	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.	ÎNTREBĂRI DE CERCETARE, ABORDARE METODOLOGICĂ ȘI SURSE DE CERCETARE.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.1.	Ipoteze	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.	Prezentarea surselor de date	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.1.	MOZAIK /MOZAIC 2001.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.2.	Cercetarea Tineretului Maghiar 2016, 2020	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.2.3.	Cercetarea familiei (NPKI) 2018	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.	REZULTATE.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.1.	ANALIZE DESCRIPTIVE	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.1.1.	Comportamentul de cuplu în lumina recensămintelor în România.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
	Modificări ale comportamentului de cuplu în contextul etnic, 2002-2011.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.1.2.	Situația generală a relațiilor partenoriale în rândul tinerilor maghiari din Transilvania.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
	Schimbări în relații partenoriale între 2001 și 2020 ...	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Formarea relațiilor parteneriale pe parcursul evenimentelor de viață	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Rolul familiei de origine în formarea relațiilor parteneriale ...	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Relația dintre educație, statusul pe piața muncii și formarea relațiilor parteneriale	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.1.3. Situația relațiilor parteneriale a populației maghiare cu vârste cuprinse între 18 și 49 ani din Transilvania	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Principalele caracteristici socio-demografice al cuplurilor în uniune consensuală și ale celor căsătorite	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Rolul căsătoriei în nașterea copiilor.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Alte caracteristici ale uniunilor consensuale.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Planuri legate de căsătorie și de nașterea copiilor din perspectiva celor care trăiesc în uniune consensuală	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Orientări de valoare ale cuplurilor căsătorite și ale celor care coabitează	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Diferențe în orientările valorice în funcție de grupul social	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Religiozitatea cuplurilor.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Percepția rolurilor de gen.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2. MODELE MULTIVARIATE ALE TIPULUI DE RELAȚIE	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2.1. Factorii care modelează tipul de relații de lungă durată ale tinerilor (15–29 ani)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4.2.2. Factori care modelează tipul de relații de lungă durată în rândul tinerilor adulți (18–49 de ani).....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V. REZUMAT ȘI CONCLUZII.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VI. Anexă.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
BIBLIOGRAFIE	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Cuvinte cheie: relații partenoriale, uniune consensuală/coabitare, individualism, postmodernism, religiozitate, tranziție demografică

În ultimele decenii, în multe țări europene, inclusiv în regiunea Europei Centrale și de Est, au avut loc schimbări semnificative în comportamentul demografic al populației în ceea ce privește comportamentul relațional și formarea relațiilor de cuplu. Cursul standard obișnuit al vieții – finalizarea studiilor, angajarea pe piața muncii, căsătoria, nașterea copiilor – este în transformare. Cu toate acestea căsătoria rămâne cea mai frecventă formă de familie în România și în rândul maghiarilor din Transilvania, dar a crescut proporția tinerilor adulți care aleg coabitarea/uniunea consensuală ca primă relație de lungă durată (Mureșan, 2008; Mureșan, Hărăguș, Hărăguș, & Schröder, 2008). Studii anterioare, precum cele despre familiile monoparentale și familiile transnaționale au evidențiat diversitatea formelor de familie și de relații. (Potârcă, Mills, & Lesnard, 2013, Hossu, 2019).

Schimbările în viața de familie și pluralizarea relațiilor, care au un impact important asupra proceselor demografice, sunt adesea explicate prin teoria celei de-a doua tranziții demografice (SDT/Second Demographic Transition), a cărei principală afirmație este că modificarea comportamentului demografic al populației începând cu anii 1960 se datorează reorganizării ideilor, valorilor și culturii (Kaa, 1987; Sobotka & Toulemon, 2008). Teoria subliniază rolul individului, primatul aspirațiilor individuale și importanța realizării de sine în planurile de carieră și de familie. Ideea centrală a tezei, bazată pe două mari cercetări sociologice cantitative de tip survey, vizează o imagine ansamblă despre schimbările legate de relații partenoriale după mileniu.

Întrebările de cercetare focalizează pe diferențierea sociologică a cuplurilor căsătorite și a cuplurilor care aleg coabitarea (uniunea consensuală) în societatea transilvăneană contemporană, precum și pe factorii care influențează formarea acestor două tipuri de relații, schimbările în prevalența relațiilor partenoriale în perioada 2001 și 2020 și manifestarea acestora în întemeierea familiei. Examinăm comportamentul relațional al tinerilor adulți în funcție de schimbările socio-economice, statusul de pe piața muncii, în funcție de statutul educațional și de orientarea lor valorică. Investigăm factorii care influențează schimbările în formele de relații (căsătorie și coabitare): ce influențează formarea relațiilor partenoriale ale tinerilor, cum influențează condițiile sociale și structurale, situația economică și financiară a indivizilor formarea relațiilor partenoriale. Prin urmare, în ce măsură variabilele socio-demografice denumite "hard", precum sexul, vârsta și

statutul social (educație, situația pe piața muncii, situația financiară), și variabilele "soft", cum ar fi orientările valorice, influențează formarea tipurilor de cuplu?

Examinarea schimbărilor în relații parteneriale este importantă pentru a înțelege factorii care determină anumite comportamente demografice, tendințele și modelele de relații care rezultă și care modelează viitorul populației, persistența unor forme de coabitare și răspândirea altor noi tipuri de relații familiale în societate sau chiar la nivelul macro regional ori în context etnocultural.

Cu excepția analizelor bazate pe datele recensământului din România și a unor cercetări de sociologie a familiei (Veres, 2015; Kiss T. , 2010; Spéder, 2009; Mureșan, 2008), există puține lucrări care s-au ocupat de problematica formării relațiilor parteneriale cu o bază teoretică largă, sau chiar prin testarea validității și relevanței teoriilor pe date atât naționale cât și regionale, prin trasarea tendințelor pe un termen mai lung. Scopul lucrării este examinarea tendințelor în formarea relațiilor, a prevalenței, a modelelor și a rolului relațiilor parteneriale în cursul vieții, populația examinată fiind tinerii adulți de naționalitate maghiară din Transilvania. Celălalt scop este de a prezenta diferențele între generații pe baza sondajelor realizate în rândul tinerilor din ultimii cincisprezece-douăzeci de ani și a rezultatelor unui sondaj de sociologie familială în rândul adulților din anul 2018. Autorul tezei a participat ca tiner cercetător în examinările menționate și a fost conducătorului cercetării din 2018.

Structura lucrării este amplă, disertația fiind alcuită din cinci capitole mari, primele doi fiind teoretice, capitolul trei dedicat metodologiei și descrierea resurselor de date, iar ultimele două conțin analiza sociologică, rezultatele, concluziile și reflectarea la ipotezele prezentate. În sfârșit lucrarea se încheie cu o anexă și bibliografia prelucrată.

Capitolul teoretic a lucrării și-a propus să descrie schimbările fundamentale sociale și economice din perspectiva sociologiei familiale în perioada postmodernă, prezentând de asemenea, cele mai importante teorii ale tranziției demografice.

Destandardizarea traseelor de viață și pluralizarea formelor de familie înseamnă că formele de familie care erau anterior privite negativ de către public sau considerate acceptabile doar pentru persoanele cu anumite situații familiale sau circumstanțe de viață devin tot mai răspândite și mai acceptate. Printre acestea se numără coabitarea sau uniunea consensuală, care a fost legitimată și totodată acceptată în primul rând printre văduve și celor divorțați. După schimbarea regimului

comunist și în perioada tranziției prevalența coabitării era mai mare în straturile sociale inferioare, și coabitarea în afara căsătoriei era în general considerată un comportament deviant (Tóth & Dupcsik, 2007). Această percepție s-a schimbat mult în ultimele decenii, iar răspândirea relațiilor non-tradiționale și nestandardizate au fost influențate nu numai de factori structurale dar și de faptul că atitudinea publică față de acestea a devenit mai permisivă. Totuși, datorită rolului bisericii și religiozității în organizarea societății, familia bazată pe căsătorie este preponderent în România. Legat de familism sondajele arată în mod regulat că în opinia publică relațiile de familie sunt mai importante decât orice alt domeniu în valorile individuale ale oamenilor. Cu toate acestea, se pare că nu există întotdeauna o congruență între comportamentul demografic și valorile sau atitudinile legate de familie. În timp ce nupțialitatea și fertilitatea populației este în scădere – în conformitate cu tendințele europene – formele de familie se diversifică, percepțiile familiale sunt dominant tradiționale. Această situație aparent incompatibilă este explicată prin conceptul de familism (Dupcsik & Tóth, 2008). Pe lângă sensul său ideologic, familismul are și o interpretare care se referă la condiția socială, tipică societăților în care nivelul de încredere este scăzut, relațiile interpersonale între indivizi sunt rare, iar oamenii se bazează de obicei "doar" pe relațiile de familie (Pérez, 2003; Dupcsik & Tóth, 2008). Țările postcomuniste se încadrează de obicei în această categorie din cauza controlului centralizat al statului din trecut.

Politicile pronataliste în era socialismului și controlul statului au întârziat transformările care au dus la destandardizarea etapelor vieții, la amânarea maturității și a formării familiei. Modelul de tranziție demografică în Europa Centrală și de Est este divers, la fel ca și moștenirea lăsată de comunism, dar sunt câteva trăsături comune; în România pot fi identificate următoarele:

- apariția târzie a schimbărilor comportamentale și valorice legate de tranziție, în special în ceea ce privește formele alternative de relații partenoriale, din cauza politicilor stricte de avort și a insecurității economice (inflație ridicată, inegalități crescute) care au înconjurat schimbarea de regim
- schimbarea rapidă a comportamentului demografic după 1990, în special scăderea ratelor de fertilitate, și schimbarea lentă a formelor de coabitare începând cu anii 2000
- rolul proeminent al factorilor structurali și economici, în special la începutul perioadei de tranziție

- rolul grupurilor sociale defavorizate în răspândirea unor noi comportamente demografice (nașterea copiilor în afara căsătoriei, coabitarea)

Schimbarea comportamentului în viața de familie și pluralizarea relațiilor, care au un impact asupra proceselor demografice, sunt adesea explicate prin teoria celei de-a doua tranziții demografice, care susține că schimbările în comportamentul demografic al populației începând cu anii 1960 se datorează unei schimbări culturale, de ideologie și valori noi (Kaa, 1987; Sobotka & Toulemon, 2008). Teoria subliniază rolul din ce în ce mai apreciat al individului, primatul aspirațiilor individuale și importanța realizării de sine în planurile de carieră și de familie. Odată cu dezvoltarea științei și a tehnologiei, cum ar fi utilizarea largă a contracepției moderne sau a inseminării artificiale, planificarea familială și controlul nașterilor devin o chestiune de alegere individuală, iar întemeierea familiei și deciziile legate se pot dezvolta conform nevoilor și dorințelor proprii. Ascensiunea individualizării se reflectă în multe aspecte ale vieții de familie, afectând dinamica și formele relațiilor: divorțul este mai frecvent și, ca atare, este în primul rând o procedură legală, stigmatizarea divorțului este redusă, recăsătorirea este mai frecventă, precum și alte forme de relații, cum ar fi coabitarea (Kaa, 1987).

Subcapitolul 2.4 prezintă detaliat bibliografia națională și internațională a coabitării, tipurile cele mai frecvente și funcționalitatea uniunilor consensuale. Pe lângă coabitare, disertația se ocupă și cu schimbările la nivelul instituției de căsătorie, prezentând tipurile ideale ale căsătoriei în societatea europeană contemporană (ex. căsătorie tip alianță și alianța contingentă) pe baza lucrării Camarero (2014). Deși au existat numeroase încercări de a stabili tipurile ideale de coabitare, după cea mai răspândită opinie coabitarea poate fi 1) o formă temporară de relație înainte de căsătorie, sau 2) o nouă alternativă de a trăi împreună (și chiar de a întemeia o familie). Heuveline și Timberlake (2004) se disting șase subtipuri luând în considerare dacă deciziile de relație sunt 1) de a trăi împreună, 2) de a avea copii împreună sau 3) de a rămâne împreună, precum și ponderea fiecărui aspect. După acest model, uniunile consensuale din România sunt în mare parte de al doilea tip, conform căruia coabitarea este o formă de relație premaritală, iar cuplurile nu intenționează să aibă copii și/sau să trăiască împreună în afara căsătoriei pentru o perioadă de timp mai lung. Putem identifica și un alt tip de coabitare în cadrul populației examinate, în care partenerii consideră coabitarea ca fiind o etapă în procesul de căsătorie, adică trăiesc împreună pentru o perioadă mai lungă fără copii. După analiza noastră nu este prea frecventă cazul în care

persoanele în vârstă și persoanele divorțate sau văduve trăiesc într-o relație de coabitare ca alternativă la căsătorie, în acest caz vorbim despre o alegere conștientă de a trăi împreună ca o familie, chiar și cu copiii din relațiile anterioare (de obicei căsătorie). În astfel de cazuri, literatura de specialitate folosește termenul special, *familia mozaic*, pentru a descrie situația (Vörös & Kovács, 2011).

În subcapitolul 2.5 este descrisă teoria rolurilor de gen și consecințele emancipării la întemeierea familiei și fertilitate. Conform teoriei instabilitatea (destrămarea parteneriatelor, creșterea numărului de divorțuri) și rata scăzută de fertilitate, creșterea numărului indivizilor fără copii și scăderea numărului de copii doriți reprezintă o reacție la destrămarea ordinii normative anterioare, bazată pe modelul familiei cu un singur venit, în care bărbatul era în primul rând întreținătorul familiei, iar femeia era casnică. Condiția pentru stabilitate și echilibru constă în regândirea și reorganizarea rolurilor de gen și a diviziunii muncii, un proces lent care a început odată cu mișcarea feministă, din care bărbații nu au luat parte semnificativ în ultimele decenii, în sensul că au fost mai puțin atrase în domenii asociate cu calitățile feminine, cum ar fi munca reproductivă.

Capitolul III. descrie elementele tehnice ale metodologiei de cercetare precum și bazele de date: în cadrul sondajului Mozaik 2001 și Cercetarea tinerilor maghiari (2016, 2020) 1950 respectiv 2000 de tineri între 15–29 ani au fost intervievate, iar în Cercetarea familiei 2018 (NPKI) 1300 persoane din populația 18–49 ani. Acest capitol conține și cele șase ipoteze formulate.

În partea rezultatelor descriptivă a analizei, am examinat mai întâi starea civilă în funcție de vârstă și de sex. În rândul respondenților, există diferențe mai semnificative între femeile și bărbații căsătoriți din cele mai tinere cohorte, generațiile mai tinere fiind mult mai puțin susceptibile de a fi într-o relație căsătorită în general. Datele arată că, în cazul tinerilor, se poate observa o schimbare semnificativă a modelului de relații începând cu jumătatea vârstei de douăzeci de ani; începând cu a doua jumătate a anilor șaptezeci, în eșantionul de persoane cu vârste cuprinse între 18 și 49 ani apare un model comportamental diferit. Deși ambele sexe amână începerea unei relații de durată și momentul căsătoriei, femeile se căsătoresc în medie în jurul vârstei de 28 de ani, bărbații din această grupă de vârstă, care au mai multe șanse de a rămâne singuri mai mult timp, amână căsătoria într-o măsură mai mare la vârsta de 31 de ani.

În succesiunea evenimentelor de viață ale tinerilor, căsătoria este precedată de o serie de alte evenimente, dintre care cele mai importante sunt finalizarea studiilor și prima calificare profesională, care au fost amânate în mod constant în ultimele două decenii. În ceea ce privește formarea relațiilor, prima coabitare și mutarea împreună au loc de obicei mai devreme decât căsătoria, iar apariția maternității înainte de căsătorie poate fi conturată – cel puțin pe baza sondajului privind tineretul maghiar din 2016 –, dar ar fi necesare examinări suplimentare pentru a determina momentul și circumstanțele nașterii copiilor și pentru a înțelege mai profund relația dintre maternitate și coabitare.

O constatare importantă a cercetării este că generațiile mai tinere, în calitate de actori-cheie în schimbările demografice, nu prezintă o schimbare semnificativă în ceea ce privește cadrul de formare a familiei, în special nașterea copiilor în afara căsătoriei. Rezultatele studiului nostru în această direcție sunt în concordanță cu rezultatele analizelor care arată că imaginea familiei burgheze tradiționale nu s-a erodat semnificativ, iar valorile asociate acesteia nu s-au relativizat și dorința de a avea copii își păstrează în continuare locul proeminent în valorile indivizilor (Rotariu, 2006; Mureșan, Hărăguș, Hărăguș, & Schröder, 2008; Kiss T. , 2019). În această analiză am arătat că în grupa tinerilor, care sunt în general considerate a fi precursori în difuzarea de noi comportamente, dețin valori conservatoare stabile în ceea ce privește formarea relațiilor și formarea familiei. Relațiile de coabitare pe termen scurt în rândul adulților tineri, în principal la jumătatea vârstei de douăzeci de ani, sunt înlocuite de căsătorie la începutul vârstei de treizeci de ani.

Schimbarea comportamentului relațional poate fi explicată într-o măsură mai mică prin schimbarea valorilor. Cu toate acestea, s-a observat că valorile materialiste, orientate spre obiective, ale unui grup mai restrâns al societății sunt mai tipice pentru persoanele care trăiesc în relații de coabitare. Societatea românească are valori conservatoare în ceea ce privește formarea familiei, căsătoria funcționează ca prima bază pentru a avea copii (Rotariu, 2006). Potrivit lui Rotariu (2006), nașterile în afara căsătoriei sunt mai mult legate de condițiile structurale și nu de idei sau valori postmoderniste, ca în alte țări din Europa de Vest. Atât viziunea conservativă asupra familiei, cât și valorile orientate spre familie sunt reflectate în modelele de cuplu, în preferința pentru căsătorie ca formă de relație și în general, în sprijinul opiniei publice acordat pentru instituția căsătoriei. Rezultatele cercetării sugerează că pentru tineri și pentru generația mai în vârstă dorința

de a avea un copil sau planificarea de a avea un copil reprezintă un indicator puternic al căsătoriei. Aceste modele de comportament sunt întărite și de normele sociale.

Datele empirice arată că uniunile consensuale în populația examinată reprezintă o formă de relație care servește ca un fel de căsătorie de probă, care în cele mai multe cazuri se încheie prin căsătorie și poate fi considerată ca un fenomen în mare parte specific vârstei. O minoritate de respondenți aflați într-o relație de coabitare, aproximativ o treime, au declarat că nu ar dori să se căsătorească cu partenerul lor, în timp ce restul ar face acest pas dacă ar fi îndeplinite anumite condiții. Cea mai frecventă dintre aceste condiții (41%) este aprofundarea sentimentelor pentru partener, dar mulți leagă căsătoria de finalizarea studiilor (21%) și de nașterea copilului (17%). Faptul de a avea propria casă (11%) și o creștere a veniturilor (8%) sunt menționate de mult mai puține persoane ca factori care i-ar determina să se căsătorească. Așadar, pe lângă factorul emoțional proeminent deciziile căsătoriei sunt condiționate de o serie de factori pragmatici.

Formarea relațiilor – căsătoria și coabitarea - este determinată de o serie de factori individuali și sociali, care sunt de asemenea puternic influențați de sistemul cultural și de valori. În ceea ce privește factorii socio-demografici și economice, am examinat efectele educației, ale statusului de student și ale situației de pe piața muncii. Am subliniat că impactul originii familiei și al educației a devenit mai puțin important de-a lungul anilor, iar copiii părinților cu diplomă nu diferă semnificativ în funcție de tipul de relație. De asemenea, am constatat că proporția tinerilor care au relații de coabitare a crescut la toate nivelurile de educație. În ceea ce privește ocuparea forței de muncă, cuplurile care coabitează se confruntă cu o nesiguranță mai mare decât cuplurile căsătorite. În cazul persoanelor cu vârste cuprinse între 18 și 49 de ani am constatat că nu există diferențe semnificative în funcție de nivelul de educație și tipul relației, dar în acest cohort somajul și expunerea la locuri de muncă temporare și nesigure sunt mai mari în rândul celor care coabitează decât în rândul populației căsătorite.

După compararea valorilor reiese că nu există diferențe semnificative între persoanele căsătorite și cei care coabitează în ceea ce privește valorile importante. Familia, dragostea, prietenia și libertatea se află în topul celor mai importante aspecte, indiferent de starea civilă. Analiza factorială a valorilor a dezvăluit rezultate mai nuanțate, evidențiind că adulții care trăiesc în relații de coabitare acordă o importanță mai mare valorilor orientate spre obiective materiale, în

timp ce valorile național-conservatiste și religioase sunt mai mult importnate pentru cei care trăiesc în căsătorie.

Capitolul 4.2 prezintă analizele multivariate, iar în acesată secțiune am examinat întrebările specifice cercetării în două grupuri, pe două baze de date, respectiv tinerii (15-29 de ani) și tinerii adulți (18-49 de ani), în ceea ce privește modelele de căsătorie și coabitare în raport cu criteriile socio-economice, religiozitatea și valorile. Aceste două categorii de stare civilă au fost analizate în cadrul mai multor modele explicative. Am utilizat modele de regresie logistică multivariată pentru a investiga factorii care influențează formarea căsătoriei și a coabitării, în timp ce regresia liniară a fost folosită pentru investigarea factorilor care afectează intenția căsătoriei în viitor.

În rândul tinerilor religiozitatea s-a dovedit cel mai important factor care crește șansele de căsătorie. Rezultatele sunt în concordanță cu cele ale cercetătorilor care au constatat că credința religioasă crește semnificativ probabilitatea de a se căsători în rândul populației cu vârste cuprinse între 16 și 29 de ani. (Pusztai, 2019; Pusztai, Fényes, & Engler, 2022). Șansele de a se căsători înainte de vârsta de 29 de ani sunt mai mari în rândul persoanelor de etnie romă, în cazul persoanelor inactive dar și în rândul tinerilor cu o ocupație mai sigură și cu o locuință proprie. În mediul rural și în orașele mici, există o probabilitate mai mare ca tinerii să se afle într-o relație căsătorită, comparativ cu cei care locuiesc în orașe mari (reședințe de județ). Analiza privind populația adultă cu vârste cuprinse între 18 și 49 ani oferă rezultate similare, cu o diferență: căsătoria este cel mai puternic asociată cu existența copiilor.

Dintre factorii examinați, coabitarea este cel mai puternic asociată cu convingerile nonreligioase. Cu alte cuvinte, modelele explicative au concluzionat că tinerii fără convingeri religioase sau de altă natură au cea mai mare probabilitate de a forma o relație de coabitare. Tinerii adulți de etnie romă au o probabilitate mai mare de a forma relații partenoriale de tip coabitare. Acest aspect se explică prin faptul că în comunitatea romă, coabitarea are un sens similar căsătoriei, fiind considerată o relație durabilă. Deși nu este formalizată juridic, legea tradițională a comunității române recunoaște coabitarea tinerilor ca fiind o formă de căsătorie. Pe de o parte, tinerii romi formează un cuplu și întemeiază o familie mai devreme, chiar înainte de a atinge vârsta oficială pentru căsătorie. Pe de altă parte, mulți dintre ei nu își permit să aibă o ceremonie de nuntă, care de obicei însoțește căsătoria, iar coabitarea devine o opțiune, menționată ca o alternativă al căsătoriei în rândul persoanelor sărace (Santelices, 2013). Deși proporția persoanelor care trăiesc

în relații de coabitare a crescut în general în ultimele decenii, aceasta rămâne mai ridicată în rândul persoanelor fără educație și în rândul romilor.

În final am examinat probabilitatea relativă a căsătoriei și a coabitării în rândul populației cu vârste cuprinse între 18 și 49 ani. Utilizând un model mai simplu, cu mai puține variabile explicative am confirmat rezultatele anterioare. În general, putem concluziona că șansele de coabitare sunt mai mari în comparație cu căsătoria pentru persoanele sub 30 de ani și pentru cele cu un nivel de educație scăzut (primar). Asocierea coabitării cu nivelul de educație scăzută nu este o noutate, iar celelalte rezultatele sunt în concordanță cu regresia logistică, indicând că șansele de coabitare sunt mai mici în comparație cu căsătoria în cazul în care persoana are rezidența în mediul rural și nu se consideră religioasă conform doctrinelor bisericii.

Bibliografie

- Amato, P. R. (2004). Tensions Between Institutional and Individual Views of Marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66, 959–965.
- Barna, I., & Székelyi, M. (2002). *Túlélőkeészlet az SPSS-hez*. Budapest: Typotex.
- Beck, U. (2003). *A kockázat-társadalom – Út egy másik modernitásba*. Budapest: Századvég.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2001). *Individualization: Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage.
- Becker, G. S. (1981). *A Treatise on the Family*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Beets, G. (2009). Tiziana Nazio: Cohabitation, Family and Society. *European Journal of Population*, 25, 235–237. doi:10.1007/s10680-009-9180-3
- Berghammer, C., & Sobotka, T. (2021). Demography of family change in Europe. In N. F. Schneider, & M. Kreyenfeld, *Research Handbook on the Sociology of the Family* (old.: 162-186). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. doi:10.4337/9781788975544.00019
- Blaskó, Z. (2006). *Nők és férfiak – keresőmunka, házimunka. A "család" témakájú ISSP 2002-es adatfelvétel elemzése*. Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Blossfeld, H.-P., Klijzing, E., Mills, M., & Kurz, K. (2005). *Globalization, Uncertainty and Youth in Society*. New York: Routledge.
- Bodó, B. (2002). The Poisoning Women of Tiszazug. *Journal of Family History*, 27 (1), 40–59.
- Bokor, Z. (2011). Retradicionalizálódás? Erdélyi fiatalok a családról, gyermekekről, főzésről és munkáról. In T. Kiss, & G. Barna, *Erdélyi magyar fiatalok. Összehasonlító elemzés*. (old.: 151–170). Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Kriterion Könyvkiadó.
- Bukodi, E. (2002). Házasság vagy élettrási kapcsolat: ki mikor mit (nem) választ. *Statisztikai Szemle*, 80 (3), 227–251.
- Bukodi, E. (2002). Ki kivel (nem) házasodik? A partnerszelekciós minták változása az egyéni életútban és a történeti időben. *Szociológiai Szemle*(2), 28–58.
- Bukodi, E. (2005). Partnerszelekció a házasságokban és az élettrási kapcsolatokban. *Demográfia*, 48 (2–3), 2018–253.
- Camarero, M. (2014). Marriages in Europe. Ideal types of marriage in the first decade of the twenty-first century. *European Societies*, 16 (3), 443–461.
- Casper, M. L., & Bianchi, M. S. (2002). Cohabitation. In L. M. Casper, & M. S. Bianchi, *Continuity and Change in the American Family* (old.: 39–65). Thousand Oaks; London; New Delhi: Sage Publications.

- Cherlin, A. J. (2004). The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66, 848–864.
- Ciritel, A.-A., De Rose, A., & Arezzo, M. F. (2019). Childbearing intentions in a low fertility context: the case of Romania. *Genus*, 75(4), 1–25. doi:10.1186/s41118-018-0046-6
- Coal, A. J. (1973). The Demographic Transition Reconsidered. In International Union for the Scientific Study of Population (IUSSP) (ed):. *Proceedings of the international population conference 1973* (old.: 53–72). Liège: Editions Ordina.
- Coleman, D. (2004). Why we don't have to believe without doubting in the "Second Demographic Transition" – some agnostic comments. *Vienna Yearbook of Population Research*(2), 11–24.
- Corijn, M., & Klijsing, E. (2001). *Transitions to Adulthood in Europe* (18. kötet). Dordrecht: Springer.
- Corselli-Nordblad, L., & Gereoffy, A. (2015. June). *Eurostat*. Letöltés dátuma: 2023, forrás: ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Marriage_and_birth_statistics_-_new_ways_of_living_together_in_the_EU#Consensual_unions
- Csata, Z. (2017). Helyzetkép a határon túli magyar fiatalok munkaerőpiaci és gazdasági helyzetéről. In A. Papp Z. (Szerk.), *Változó kisebbség. Kárpát-medencei magyar fiatalok. A GeneZYS 2015 kutatás eredményei*. Budapest: Mathias Corvinus Collegium – Tihanyi Alapítvány – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet.
- Cseh-Szombathy, L. (1979). *Családszociológiai problémák és módszerek*. Budapest: Gondolat.
- Dohotariu, A. (2018). Parental Leave Provision in Romania between Inherited Tendencies and Legislative Adjustments. *Symposion*, 5 (1), 41–57.
- Drgao, R. W., Black, D., & Wooden, M. (2004). Female Breadwinner Families: Their Existence, Persistence and Sources. *IZA Discussion Paper*(1308).
- Dupcsik, C., & Tóth, O. (2008). Feminizmus helyett familizmus. *Demográfia*, 51(4), 307–328.
- Elzinga, C. H., & Liefbroer, A. C. (2007). De-standardization of Family-Life Trajectories of Young Adults: A Cross-National Comparison Using Sequence Analysis. *European Journal of Population*, 23(10), 225-250.
- England, P. (2010). The Gender Revolution: Uneven and Stalled. *Gender & Society*, 24 (2), 149–66.
- Esping-Andersen, G. (2015). The Return of the Family. In P. Beramendi, S. Hausermann, H. Kitschelt, & H. Kriesi, *The Politics of Advanced Capitalism* (old.: 157-178). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781316163245.007
- Fáber, Á. (2019). Az autotelikus párkapcsolat és a gyerekvállalás mint „metaprojekt”. *Replika*, 110, 95–133.

- Frejka, T. (2008). Determinants of family formation and childbearing during the societal transition in Central and Eastern Europe. *Demographic Research*, 19 (7), 139–170.
- Friedman, S. (2015). Still a “Stalled Revolution”? Work/Family Experiences, Hegemonic Masculinity, and Moving Toward Gender Equality. *Sociology Compass*, 2, 140-155. doi:10.1111/soc4.12238
- Gábor, K. (2005). A perifériáról a centrumba. Előzetes hipotézisek a határon túli magyar fiatalok helyzetének az értelmezéséhez. In K. Gábor, & V. Veres, *A perifériáról a centrumba. Az erdélyi fiatalok helyzetképe az ezredforduló után* (old.: 9–22). Szeged – Kolozsvár: Belvedere Meridionale – Max Weber Társadalomkutató Alapítvány.
- Gábor, K. (2012). *Válogatott ifjúságsszociológiai tanulmányok*. Szeged: Belvedere Meridionale.
- Gábor, K., & Veres, V. (2011). Ifjúsági korszakváltás Kelet-Európában. Az erdélyi magyar fiatalok helyzete. In T. Kiss, & G. Barna, *Erdélyi magyar fiatalok. Összehasonlító elemzés* (old.: 37–54). Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Kriterion Könyvkiadó.
- Geambaşu, R. (2009). Nemek közötti egyenlőtlenségek Erdélyben és Magyarországon a 21–44 év közötti népesség körében. In Z. Spéder, *Párhuzamok. Anyaországi és erdélyi magyarok a századfordulón. Kutatási Jelentések 86* (old.: 243–274). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Geambaşu, R. (2012). Erdélyi magyar feminizmus: érdeklődés hiányában elmarad? In V. Veres, & A. Z. Papp, *Erdélyi magyarok a Kárpát Panel vizsgálatai alapján* (old.: 117–140). Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Max Weber Társadalomkutatásért Alapítvány.
- Geambaşu, R., & Vita, E. (2020). A gyermekvállalás ára? Erdélyi magyar fiatalok elképzelései a munka és magánélet egyensúlyáról. In V. Veres (Szerk.), *Erdélyi magyar ifjúság. Szociológiai jellegzetességek és változások 2001 és 2016 között* (old.: 69–108). Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó – Presa Universitară Clujeană.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Stanford: Stanford University Press.
- Gödri, I. (2001). *A házassági kapcsolatok minősége és stabilitása. elméleti támpontok és mérési lehetőségek*. Budapest: KSH, Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Hajnal, J. (1965). European Marriage Patterns in Perspective. In D. Eversley, & D. Glass, *Population in History: Essays in Historical Demography. General and Great Britain* (old.: 101–147). New Brunswick: Transactions Publishers.
- Hărăguş, M. (2011). Early motherhood in Romania: associated factors and consequences. *Revista de cercetare si intervenție socială*, 32(3), 63–85.

- Harcza, I., & Monostori, J. (2017). A háztartás- és családszerkezeti változások hosszútávú trendjei Magyarországon európai kontextusban: teóriák, tévképzetek, tények. *Demográfia*, 60 (4), 299–332. doi:10.21543/Dem.60.4.2
- Heuveline, P., & Timberlake, J. M. (2004). The Role of Cohabitation in Family Formation: The United States in Comparative Perspective. *Journal of Marriage and Family*, 66(5), 1214–1230.
- Hochschild, A., & Machunk, A. (2012). *The Second Shift: Working families and the revolution at home*. New York: Penguin Books.
- Hoem, J., Kostova, D., Jasilioniene, A., & Mureşan, C. (2009). races of the Second Demographic Transition in Four Selected Countries in Central and Eastern Europe: Union Formation as a Demographic Manifestation. *European Journal of Population*, 25 (3), 239-255. doi:10.1007/s10680-009-9177-y
- Horváth, I. (2004). Az etnikailag vegyes házasságok az erdélyi magyar lakosság körében: 1992–2002. In T. Kiss, *Népesedési folyamatok az ezredfordulón Erdélyben*. Kolozsvár: Kriterion – RMDSZ Ügyvezető Elnökség.
- Hossu, I.-E. (2019). Familia transnațională – reprezentare și practici. *Transilvania*, 2, 71–80. Letöltés dátuma: 2023. 02 26, forrás: <https://revistatransilvania.ro/wp-content/uploads/2019/04/2019-2-Iulia-Elena-Hosu.pdf>
- Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press.
- Inglot, T., Szikra, D., & Raţ, C. (2012). Reforming Post-Communist Welfare States: Family Policy in Poland, Hungary, and Romania Since 2000. *Problems of Post-Communism*, 59 (6), 27–49.
- Jensen, A.-M. (2009). Pluralization of Family Forms. In J. Qvortrup, W. A. Corsaro, & M.-S. Honig, *The Palgrave Handbook of Childhood Studies*. (old.: 140–155). London: Plagrave Macmillan .
- Kaa, D. V. (1987). Europe's Second Demographic Transition. *Population Bulletin*, 42 (1), 1–59.
- Kaa, D. V. (2002). The Idea of the Second Semographic Transition in Industrialized Countries. *The Sixth Welfare Policy Seminar of the National Institute of Population and Social Security*, 1.
- Kapitány, B. (2012). 'Látogató párkapcsolatok' Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, 22. (1), 4–29.
- Kapitány, B., & Murinkó, L. (2020). Párvkapcsolati változások, termékenységi trendek. In T. Kolosi, I. Szelényi, & I. G. Tóth, *Társadalmi Riport 2020* (old.: 146–170). Budapest: TÁRKI.

- Kapitány, B., & Spéder, Z. (2021). Gyermekvállalás. In J. Monostori, P. Óri, & Z. Spéder, *Demográfiai Portré 2021. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. (old.: 45–64). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Kensiton, K. (1968). *Young Radicals*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Kiss, D. (2020). *Nekünk csak ez van. Vallás és egyházak a rendszerváltás utáni Erdélyben*. Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet - Exit kiadó.
- Kiss, D., & Rosta, G. (2023). In E. Vita, & V. Veres, *Szociológiai változások*. Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet.
- Kiss, T. (2001). Értékek és habitusok, erdélyi középiskolások cselekvési stratégiáiban. *Educatio*, 4, 730–738.
- Kiss, T. (2010). *Adminisztratív tekintet. Az erdélyi magyar demográfiai diskurzus összehasonlító elemzéséhez. Az erdélyi magyar népesség statisztikai konstrukciójáról* (2010. kiad.). Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Kriterion .
- Kiss, T. (2019). A reprodukív magatartás etnikai különbségei Erdélyben. *Kisebbségi Szemle*, 4.(4), 51–75.
- Kiss, T., & Kapitány, B. (2009). Magyarok Erdélyben: a minta kialakítása és az adatfelvétel. In Z. Spéder, *Párhuzamok. Anyaországi és erdélyi magyarok a századfordulón. KSH NKI Kutatási jelentések 86*. (old.: 31-54). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Kligman, G. (1998). *The Politics of Duplicity: Controlling Reproduction in Ceausescu's Romania*. Oakland, Kalifornia: University of California Press.
- Kopp, M., & Skrabski, Á. (2006). A támogató család, mint a pozitív életminőség alapja. In M. Kopp, & M. E. Kovács, *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón* (old.: 220–232). Budapest: Semmelweis.
- Kotowska, I., Józwiak, J., Matysiak, A., & Baranowska-Rataj, A. (2008). Poland: Fertility decline as a response to profound societal and labour market changes? *Demographic Research*, 19 , 795–854. doi:10.4054/DemRes.2008.19.22
- Kowalska, I., & Wróblewska, W. (2001). Transition to adulthood in Poland. In M. Corijn, & E. Klijzing, *Transitions to Adulthood in Europe* (old.: 257-277). Dordrecht : Springer.
- Lesthaeghe, R. (2017. december). *The Rise of Cohabitation and the Globalisation of the "Second Demographic Transition"*. Letöltés dátuma: 2023. február 11, forrás: https://www.researchgate.net/publication/321913296_The_Rise_of_Cohabitation_and_the_Globalisation_of_the_Second_Demographic_Transition
- Lesthaeghe, R., & Meekers, D. (1987). Value changes and the dimensions of familism in the European community. *European Journal of Population*(2.), 225–268.

- Lesthaeghe, R., & Neels, K. (2002). From the first to the second demographic transition: An interpretation of the spatial continuity of demographic innovation in France, Belgium and Switzerland. *European Journal of Population*, 18 (4), 325–360.
- Lesthaeghe, R., & Vanderhoeft, C. (2001). Ready, willing and able: a conceptualization of transitions to new behavioral forms. In J. B. Casterline, *Diffusion processes and fertility transitions. Selected perspective*. (old.: 240-264). Washington, D.C.: National Academy Press.
- Liefbroer, A. C., & Fokkema, T. (2008). Recent Trend in Demographic Attitudes and Behaviour: Is the Second Demographic Transition Moving to Southern and Esatern Europe? In J. Surkyn, P. Deboosere, & J. van Bavel, *Demographic challenges for the 21th century. A state of the art in demography* (old.: 115-141). Brussel: VUBPRESS Brussels University Press.
- Makay, Z., & Domokos, T. (2018). Társadalmi újratermelés – a magyarországi ifjúság demográfiai folyamatai. In L. Székely, *Magyar Fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúságkutatás 2016* (old.: 77–106). Budapest: Kutatópont Kft., Eningma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.
- McDonald, P. (2003). Societal foundations for explaining low fertility: Gender equity. *Demographic Research*, 28(34), 981-994. doi:10.4054/DemRes.2013.28.34
- Mernitz, S. E. (2018). A cohort comparison of trends in first cohabitation duration in the United States. *Demogr Res*, 38(66), 2073-2086. doi:10.4054%2FDemRes.2018.38.66
- Mills, M. (2004). Stability and change: the structuration of partnership histories in Canada, the Netherlands, and the Russian Federation. *European Journal of Population/Revue européenne de Démographie*, 6, 141-175.
- Mills, M., Blossfeld, H.-P., & Klijzing, E. (2005). Becoming an Adult in Uncertain Times: A 14-Country Comparison of the Losers of Globalization. In H.-P. Blossfeld, E. Klijzing, M. Melinda, & K. Kurz, *Globalization, Uncertainty and Youth in Society: The Losers in a Globalizing World* (old.: 438-459). London&New York: Routledge.
- Molnár, A. K. (2006). Civil or Ethnic Religion: The Case of Hunga. In I. Borowik, *Religions Churches and Religiosity in Post-Communist Europe* (old.: 279–290). Krakow: Nomos.
- Mureşan, C. (2008). Cohabitation, an alternative for marriage in contemporary Romania: a life table description. *Demográfia*, 51(5), 36–65.
- Mureşan, C., Hărăguş, P.-T., Hărăguş, M., & Schröder, C. (2008). Romania: Childbearing Metamorphosis within a Changing Context. *Demographic Research*, 19. (2), 855–906.
- Murinkó, L. (2014). A nemi szerepekkel és családdal kapcsolatos attitűdök európai kitenkintésben: értékek és gyermekgondozás. *Szociológiai Szemle*, 24 (1), 67–101.

- Murinkó, L., & Rohr, A. (2018). Párkapcsolatok, házasságkötés. In J. Monostori, P. Óri, & Z. Spéder, *Demográfiai portré 2018. Jelentés a magyar népesség helyzetéről* (old.: 9–28). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Murinkó, L., & Spéder, Z. (2021). Párkapcsolatok, házasságkötés. In J. Monostori, P. Óri, & Z. Spéder, *Demográfiai Portré 2021. Jelentés a magyar népesség helyzetéről* (old.: 9–28). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Nazio, T. (2008). *Cohabitation, Family and Society*. New York and London: Routledge.
- OECD. (2019. www.oecd.org 2019. december 15.). How do partners in couple families share paid work?
- Palloni, A. (2001). Diffusion in Sociological Analysis. In J. B. Casterline, *Diffusion processes and fertility transitions. Selected perspective*. (old.: 66-114). Washington, D.C.: National Academy Press.
- Papházi, T., Béres, O., Baraté, E., Trieb, M., & Székely, A. (2019). Párkapcsolatok és gyermekvállalás a külföldi magyar családok körében – egy reprezentatív kutatás eredményei. *Kisebbségi Szemle*, 4. (3), 7–36.
- Paști, V. (2003). *Ultima inegalitate. Relațiile de gen în România*. Iași: Polirom.
- Pérez, A. (2003). Familism. In J. J. Ponzetti, *International Encyclopedia of Marriage and Family* (old.: 546–549). New York: Macmillan Reference.
- Pongrácz, T., & Spéder, Z. (2003). Életrási kapcsolat és házasság – Hasonlóságok és különbségek az ezredfordulón. *Szociológiai Szemle*, 4, 55–75.
- Popenoe, D. (1993). American Family Decline, 1960–1990: A Review and Appraisal. *Journal of Marriage and Family*, 55 (3), 527–542.
- Potârca, G., Mills, M., & Lesnard, L. (2013). Family Formation Trajectories in Romania, the Russian Federation and France: Towards the Second Demographic Transition? *European Journal of Population*, 29 (1), 69–101.
- Pusztai, G. (2019). A vallásosság és iskolázottság hatása a házasságkötésre. *Kapocs*, 2 (3–4), 105–115.
- Pusztai, G., Fényes, H., & Engler, Á. (2022). The Effect of Socioeconomic Status and Religiosity on Hungarian Young Adults's Marriage Behavior. *Journal of Social Studies Education Research*, 13(4), 78–96.
- Rindfuss, R. R., & VandenHeuvel, A. (1990). Cohabitation: A Precursor to Marriage or an Alternative to Being Single? *Population and Development Review*, 16 (4), 703–726.
- Rotariu, T. (2006). Romania and the Second Demographic Transition: The Traditional Value System and Low Fertility Rates. *International Journal of Sociology*, 10–27.

- Rotariu, T. (2009). Marital and Extramarital Fertility in Latter-Day Romania. *Romanian Journal of Population Studies*, 361–380.
- Rotariu, T. (2011). Some Considerations on the End of the Demographic Transition and Post-Transitional Processes. *Romanian Journal of Population Studies*, 1, 5-29.
- Rotariu, T., Mureşan, C., Hărăguş, M., & Hărăguş, P. (2012). Căsătoria și reproducția populației. In T. Rotariu, & V. Voineagu, *Inerție și schimbare. Dimensiuni sociale ale tranziției în România* (old.: 124-157). Iași: Polirom.
- Ruspini, E., & Leccardi, C. (2016). *A New Youth? Young People, Generations and Family Life*. London and New York: Routledge.
- Sajtos, L., & Mitev, A. (2007). *SPSS kutatási és adatalemzési kézikönyv*. Budapest: Alinea Kiadó.
- Santelices, R. (2013). Unmarried cohabitation among deprived families in Chile. *Dissertation manuscript*.
- Sobotka, T. (2008). The diverse faces of the Second Demographic Transition. *Demographic Research*, 19(8), 171–224.
- Sobotka, T., & Toulemon, L. (2008). Changing family and partnership behaviour: Common trends and persistent diversity. *Demographic Research*, 19 (6), 85–138.
- Sobotka, T., & Toulemon, L. (2008). Changing family and partnership behaviour: Common trends and persistent diversity across Europe. *Demographic Research*, 19 (6), 85–138.
- Somlai, P. (2007). A posztadoleszcensek kora. Bevezetés. In P. Somlai, V. Bognár, O. Tóth, & I. Kabai, *Új ifjúság - Szociológiai tanulmányok a posztadoleszcensekről* (old.: 9–43). Budapest: Napvilág.
- Somlai, P. (2013). *Család. 2.0 Együttélési formák a polgári családtól a jelenkorig*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- Spéder, Z. (2005). Az élettrási kapcsolatok térhódítása Magyarországon és néhány szempont a demográfiai átalakulás értelmezéséhez. *Demográfia*, 48(3–4), 187–217.
- Spéder, Z. (2009). Az anyaországi és erdélyi magyar népességet összehasonlító kutatásról, az átmenet magyarországi és romániai kontextusáról. In Z. Spéder, *Párhuzamok. Anyaországi és erdélyi magyarok a századfordulón. Kutatási Jelentések 86.* (old.: 7–30). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Spéder, Z. (2009). *Párhuzamok. Anyaországi és erdélyi magyarok a századfordulón. Kutatási Jelentések 86.* Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Spéder, Z. (2011). Ellentmondó elvárások között... Családi férfiszerepek, apaképek a mai Magyarországon. In I. Nagy, & T. Pongrácz, *Szerepváltozások: jelentés a nők és a férfiak helyzetéről* (old.: 207–218). Budapest: TÁRKI.

- Spéder, Z. (2019). A hazai termékenységi magatartás nemzetközi összehasonlításban. Akadémiai Doktori Értekezés. Budapest. Letöltés dátuma: 2022. 11. 04., forrás: http://real-d.mtak.hu/1181/7/dc_1621_18_doktori_mu.pdf
- Spéder, Z., & Bartus, T. (2016). Educational Enrolment, Double-Status Positions and the Transition to Motherhood in Hungary. *European Journal Population*, 1, 55–85.
- Spéder, Z., & Kiss, T. (2009). A családalapítás változó gyakorlata. Párkapcsolatok és gyermekvállalás kohorszspecifikus metszetben. In Z. Spéder, *Párhuzamok. Anyaországi és erdélyi magyarok a századfordulón.* (old.: 55–70). Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Šprocha, B. (2020). Ethnic Differences in Family Formation and Patterns of Exogamy in Slovakia. *Hungarian Journal of Minority Studies*, 3, 59–104.
- Szalma, I. (2011). A munkaerő-piaci helyzet hatása az első tartós párkapcsolat kialakítására és a szülővé válásra Magyarországon. Ph.D értekezés. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem.
- Szalma, I. (2019). "Nagyon elterjedt az az elképzelés, hogy akkor lehet valaki boldog, ha gyermeke születik". In E. Tanács, *Nők gyermek nélkül –Történetek vágyakozásról, veszteségről és választásról* (old.: 183–195). Budapest: HVG Kiadó Zrt.
- Székely, L. (2018). Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. In L. Székely, *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében – Magyar Ifjúság Kutatás 2016* (old.: 41-74). Budapest: Kutatópont Kft., - Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.
- Székely, L. (2018). Módszertani jegyzet: Magyar Ifjúság Kutatás 2016. In L. Székely, *Magyar Fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016* (old.: 479–501). Budapest: Kutatópont Kft. – Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft. .
- Székely, L. (2020). *Szürke hattyúk.* Budapest: Enigma 2001 .
- te Poel, Y., & du Bois-Reymond, M. (2016). Work and care in the life-course of young adults in the Netherlands. In C. Leccardi, & E. Ruspini, *A New Youth? Young People, Generations and Family Life* (old.: 164–187). London and New York: Routledge.
- Tóth, O. (1999). Családformák és együttélési minták a mai magyar társadalomban. In T. Pongrácz, & I. G. Tóth, *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről* (old.: 53–62). Budapest: TÁRKI, Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviselési Titkársága.
- Tóth, O., & Dupcsik, C. (2007). Családok és formák – változások az utóbbi ötven évben Magyarországon. *Demográfia*, 50. (4), 430–437.
- Utasi, Á. (2001). Fiatal egyedülálló nők párkapcsolati esélye. In I. Nagy, T. Pongrácz, & I. Tóth, *Szerepváltozások – Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2001* (old.: 113–134). Budapest: Tárki – Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviselési Titkársága.

- Van de Kaa, D. J. (1987). Europe's Second Demographic Transition. *Population Bulletin*(42.), 1–59.
- Vaskovics, L. (2000). A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. *Szociológiai Szemle*(4), 3–20.
- Veres, V. (2006). *Demográfia és népeségszociológia*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó – Presa Universită Clujeană.
- Veres, V. (2015). *Népeségszerkezet és nemzetiség. Az erdélyi magyarok demográfiai képe a 2002. és 2011. évi népszámlálások tükrében*. Kolozsvár: Presa Universitară Clujeană – Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Veres, V. (2015). *Népeségszerkezet és nemzetiség. Az erdélyi magyarok demográfiai képe a 2002. és 2011. évi romániai népszámlálások tükrében*. Kolozsvár: Presa Universitară Clujeană / Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Veres, V. (2020). Az erdélyi magyar ifjúság társadalomszerkezetének és iskolai mobilitásának változásai (2001–2016). In V. Veres, *Erdélyi magyar ifjúság. Szociológiai jellegzetességek és változások 2001 és 2016 között* (old.: 15–45). Kolozsvár: Presa Universitară Clujeană / Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Vita, E. (2014). Párkapcsolati formák és a családi életre vonatkozó elképzelések az erdélyi társadalomban, a demográfiai mutatók és értékrend tükrében. *Erdélyi társadalom*, 12 (1), 45–72. doi:10.17177/77171.142
- Vita, E. (2019). Mit ér a munkavállaló, ha nő? A nemi esélyegyenlőtlenségek munkaerőpiaci vetületei Kelet-Közép-Európában és a határon túli magyar közösségekben. *Kisebbségi szemle*, 4, 5-50.
- Vita, E. (2020). *Fontos döntések – párválasztás és családalapítás külhonban*. Budapest: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Forrás: https://bgazrt.hu/wp-content/uploads/NPKI_konyvek/fontos_dontesek_parvalasztas.pdf
- Vita, E. (2021). This is how we live. Facts and opinions about partnerships and marriage. *Hungarian Journal of Minority Studies*, 129–151.
- Vita, E. (2022). Az egyetemista ifjúság netán felnőtt? A felnőtté válás folyamatai az önálló életkezdéstől a párválasztásig. *Korunk*, 3 (5), 51–68.
- Vita, E., & Geambaşu, R. (2022). A határon túli magyar fiatalok párkapcsolat-formálódásának trendjei az ezredforduló után. *Kisebbségi Szemle*, 7(2), 7–40.
- Vörös, C., & Kovács, M. (2011). A változó család a népszámlálási adatok tükrében. *Statistikai Szemle*, 91. (12), 1213–1227. Forrás: https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_12/2013_12_1213.pdf
- Walby, S. (2020). Varieties of Gender Regimes. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 27 (3), 414–431.
- Wilson, B. (1982). *Religion in Sociological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.

- Zaidi, B., & Morgan, P. S. (2017). The Second Demographic Transition Theory: A Review and Appraisal. *43* , 473-492. doi:10.1146/annurev-soc-060116-053442
- Zinnecker, J. (2006). Gyermekkor, ifjúság és szociokulturális változások a Német Szövetségi Köztársaságban. In K. Gábor, & C. Jancsák, *Ifjúságszociológiai szemelvények* (old.: 95–116). Szeged: Belvedere Meridionale.
- Zygmunt, B. (2003). *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds*. Wiley.